Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 227. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 29-го ВЕРЕСНЯ 1921. — VOL. XXIX. No. 227. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, SEPTEMBER 29, 1921. THREE CENTS.

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

КАПІТАЛІСТИЧНІ ПЛЯНИ ДЛЯ ЗМЕНЧЕННЯ БЕЗРОБІТТЯ

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Хоч поодинокі комітети конференції для безробіття, що тепер відбувається у Вашінгтоні, ще не зробили ніяких звітів загальному зборови конференції, все таки комітет фабрикантів уже дає до відома, що він має плян на зараджение безробіттю і що увесь комітет згодився на сей плян однодушно.

Який се плян, сього члени комітету офіціяльно не кажуть. Але їх члени дають до зрозуміння, що се так званий плян перемінний. Полягає він на тому, що до кождої роботи у фабриці установляється двох робітників, з котрих один робить в одні дні в тижні, а другий в другі, на переміну.

На сей плян мав згодитися увесь комітет фабрикантів, хоч декотрі з них пропонували другі пляни. Після другого пляну, трохи подібного до першого, тиждень має розділитися на дві части, і одні робітники малиб робити одну частину тижня, другі другу. Ще инчий плян предкладав, щоби фабриканти тепер старалися поправляти свою фабрику і назбирувати матеріялу на случай, як положенне промислу поправиться.

В ДРУГИХ КОМІТЕТАХ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Другі комітети не дійшли ще учора до ніяких рішень. Дуже оживлену роботу вів комітет для муніціпальних (міських) і стейтових робіт. Комітет старався обчислити, кілько людий можуть заняти публичні роботи, проектовані ріжними міськими та стейтовими урядами. Показується, що богато робіт лише плянується, а відповідних на се ухвал законодатних тіл або виконавчих урядів ще нема.

Департамент (міністерство) торговлі подало свої досліди про розміри безробіття, з котрих виходить, що подавані передше цифри департаментом праці, що безробітних має бути близько 6 мілїонів, є пересаджені; після рахунків департаменту торговлі безробітних має бути не більше як 3,750.000.

КАНАДІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ЗА ЗМЕНЧЕННЄМ ЗБРОЄНЬ.

ОТАВА, Канада, 27. вересня. — Конгрес робітників, що тут тепер відбувається, ухвалив вислати до канадійського преміера листа і домагатися, щоби канадійський уряд іменував делегатами на межинародну конференцію про зменченне зброєнь, що мають відбутися в падолисті у Вашінгтоні, також представника канадійського робітництва.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СУД ВИКИДАЄ ПОЗОВ МОСКОВСЬКИХ СОВЄТІВ.

НЮ ЙОРК, 27. серпня. — Федеральний окружний суд в Брукліні відкинув учора позов російської совєтської републики, який вона внесла через свого представника Мартенса, за посіданне двох пароходів „Пензи" та „Тобольська", котрі колись належали до російської добровольчої фльоти.

Позов відкинено на тій основі, що департамент стейту у Вашінгтоні не признав російської совєтської републики. Непризнана держава не може позивати. Хто має бути признаним, се справа департаменту стейту, а не суду. Що сей департамент скаже, сему мусить суд повинуватися.

ПОКАРАНО ЗА ПИКЕТОВАННЄ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзи, 27. вересня. — Стейтовий судя покарав вязницею вісім членів місцевої юнії машиністів за те, що вони не послухали судової заборони не виставляти страйкових пикет перед фабрикою.

Судя засудив їх був наперед на три місяці тюрми кождого, але потім зменшив кару на 30 днів.

АМЕРИКА ПЛЯНУЄ ВЕЛИКУ РЕЗЕРВОВУ АРМІЮ.

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — Генеральний штаб американської армії виготовив пляни, після котрих Злучені Держави малиби велику резерву жовнірів, зложену з яких 4 мілїонів мужви, яких можнаби легко покликати під зброю кождої хвилі.

Після сього пляну резерва малаби 27 дивізій піхотинців, яких можнаби змобілізувати не за кілька місяців, як се було можливе досі, але за кілька неділь.

ПРЕЗ. ГАРДИНГ МАЄ ЗДЕРЖАТИ НЕЗАКОННУ ІМІГРАЦІЮ.

ВАШІНГТОН, 27. вересня. — На вчерашнім засіданню кабінету раджено над тим, якби то здержати прихід до Америки іміґрантів понад приписане іміграційним законом число.

Іміграційні урядники внесли зажаленнє до уряду, що адвокати послідними часами зраджують, що вони мають якийсь інтерес у валенню виконування сього закона. Кабінет радив над тим, якби можна досягнути іміґрантів до Злучених Держав, ще заким вони всядуть на корабель і якби їх повідомити на случай, якиб число іміґрантів було близьке переповнення. Як кажуть іміграційні власти, найбільше в тім згляді провинилися кревні іміґрантів, котрі робили все можливе, щоби перекрасти беззаконно своїх кревних і приятелів до Америки. Після звітів, предложених іміграційними урядниками, до Злучених Держав приходить без упину величезне число непереглядних іміґрантів через мексиканську і канадійську границю. Кабінет застановлявся над тим, чи не предложитиб конґресови якої поправки до іміграційного закона.

КОЖДИЙ, ХТО РОДИВСЯ В АМЕРИЦІ, Є ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

(З Державного Департаменту).

Норвежські моряки, що неустанно плавають поміж скандинавськими краями й Америкою, мають свої родини по сім або по тім боці моря і дітий роджених і тут і там, та самі або приняли американське горожанство або ні, звернулися недавно до Державного Департаменту у Вашінґтоні за авторітетною інформацією щодо горожанства своїх дітий. Чи, наприклад, людина, що родилася в Америці та ще дитиною виїхала звідси, признаеться тут горожанином, чи вернувшися знова в Америку мусить натуралізуватися і наново приймати американське горожанство. Або, наприклад, чи роджена в Норвегії дитина норвежського моряка, що приняв був американське горожанство, теж має право до того горожанства, чи ні.

Поясненне, дане їм Державним Департаментом, може придатися й иншим чужинцям, наприклад тим, що вернулися до свого краю разом з своїми родженими в Америці дітьми. А саме Державний Департамент пояснює закон так:

Кожда людина, що родилася в Америці, вважається по закону Злучених Держав американським горожанином, однаково чи її батьки американські горожани, чи ні. Того горожанства вона не тратить, хоч і виїде за границю і там живе. Аж в 21-ім році життя може змінити горожанство, коли хоче. Колиж иншого горожанства не прийме, то лишається горожанином Злучених Держав, хочби як довго жила поза границями Америки. Будучи горожанином сего краю, кожда людина роджена в Америці має заграницею право до охорони з боку американських властий. Одначе для того вимагається, щоб, дорісши до вісімнайцятого року життя, вона прийшла до найблизшого американського консуляту і заявила своє рішенне лишитися американським горожанином.

Щодо дітий роджених за кордоном Злучених Держав то вони лиш тоді є американськими горожанами, коли в той час, як вони родилися, їх батьки були горожанами Злучених Держав.

ЗМІНИ В КИЄВІ.

Купецький сад, один із найліпших садів у Київі, зветься тепер „Пролетарськії сад іскуств". Як і раніш що дня грає тут сімфорнічна орхестра. Сад утримується в порядкові й чистоті і тому щоденно там великий натовп народу.

Над будинком Київської думи, де тепер міститься „Губерніяльний революційний комітет", замість постаті архістратига Михайла красується величезна червона зірка, яка цілу ніч освітлена вогнем.

СЕРЕДНІ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ.

В початковій школі („елементари скул") мусить в Америці обовязково учитися кожда дитина, так що предмет і розміри навчання загально відомі і батькам і дітям. Зрештою в усіх початкових школах учать тогосамого; вони мають дати дітям тільки те основне знанне, яке може послужити їм для дальшого образовання. Та хто скінчив першу школу, для того нема вже примусу вчитись у слідуючій висшій школі („гай скул"). Тому й навчанне в тих школах меньше відоме, тимбільше, що воно не у всіх школах однородне, а є ріжні курси, поміж якими той, хто скінчив початкову школу, може собі вибирати. Завважити треба, що слово „гай скул" (висока школа) має в Америці инше значінне як в Европі, де високими школами називають університети. Американська „гай скул" приблизно відповідає европейській середній школі і обіймає чотирорічний курс, слідуючий зараз після початкової школи.

Таких середних шкіл є три типи: академічна, технічна і торговельна „гай скул". По великих містах є середні школи всіх трох типів; по меньших лиш одного або двох, або комбіновані. Академічна середна школа приготовляє своїх студентів до колегій і університетів. Підготовляючі курси в такій школі вистарчають, аби поступити в медичні, правничі або учительські колеґії та всякі спеціяльні школи при університетах і колегіях.

Технічні і комерціяльні (торговельні) середні школи приготовляють до висших технічних шкіл та безпосередно до праці в індустрії і торговлі. Курси в технічних середних школах обіймають такі предмети як математику, механіку, рисунки і т. и. При школі є звичайно лябораторія та майстерня для практичних курсів. Хто скінчив технічну середну школу, той може йти ще в висшу технічну школу, або відразу взятися за таку професію як інжінірія, архітектура, хемія і т. д.

Торговельні середні школи приготовляють студентів до комерціяльної професії.

Женщини можуть ходити до академічних і торговельних середних шкіл, але до технічних їх звичайно не допускають.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСОЛ НА УКРАЇНІ.

Як подають польські ґазети, польським послом на Україні іменував польський уряд посла Пулавського, який був радником польського посольства у Вашінгтоні. Місцем осідку польського посольства на Україні буде Харків. Ново назначений посол виїзджає до Харкова біля 15. вересня. Ґенеральним консулом на Україні буде консул Харват, який був досі польським консулом в Берліні, а опісля в Гамбургу.

УРОЖАЙ НА КИЇВЩИНІ.

Стан збіжжа на Київщині дуже гарний. Передовсім гарна озимина. Селяне запевнюють, що урожай дасть не менше 50 пудів з десятини. Незасіяної землі нема. Завдяки останнім дощам стан пшениці, вівса, ячменю, гречки і проса знаменитий. Бараболя теж зародила. Всюди жнива в повному ході.

РОЗЧАРОВАННЯ ПАРТІЙНИКІВ ПРОФ. ГРУШЕВСЬКОГО.

Львівський „Український Вістник" пише: На днях подав „Вперед" що представник лівих ес-ерів п. Чечіль вернув з Совдепії „з позитивним результатом". Із замітки „Вперед" виходило би, що Чечель був і на Україні. На ділі — його там не було. А „позитивний результат", занюхав Чечель з далека — і вернув над синій Дунай без охоти ще раз вертати в царство Леніна й Раковського. Професор Грушевський, який через кілька місяців снував сни про могучість на радяській Україні, покинув думку про поворот і взявся за писаня історії літератури. Шкода, що старий професор так пізно отямився зі свойого радянського чаду. Та краще пізно, як ніколи.

НЕВДАЧА ВАС. ВИШИВАНОГО.

З Мюнхена доносять, що Василь Вишиваний перебуває тепер у Мюнхені і веде переговори з місцевими політиками. В українських кругах говорять, що спроби Вишиваного зеднати собі підтримку баварських монархістів покінчилися невдачею, бо Вишиваний не має на кім опертися на Вкраїні.

ПЕРЕПЛИВ ЗІБРАНУ РІКУ, ЩОБИ ВРАТУВАТИ ПОЇЗД.

Американський департамент фльоти подає до відома примір великого геройства зі сторони одного Вілієма Ріда з Гавстон, котрий дня 10. вересня сього року переплив два рази зібрану ріку Тексас, щоби дати на другім боці ріки сиґнал особовому поїздови про небезпеку, яка грозить йому від повени і зваленого другого поїзду.

Підас слідства Рід зізнав, що коли він плив глибокою рікою, він думав лише про одно, а саме, що матір його, як він втопиться і не вратує людий в поїзді, буде розчарована.

ПОЛОЖЕННЯ В ПЕТРОГРАДІ.

„Віктуар" з 20. с. м. подає виїмки з письма з Петрограду. Автор письма говорить, що совітське правительство зробило деякі уступки в напрямі свободи торговлі і навіть дозволило на отворення каварень. На невськім проспекті отворено їх кілька. Склянка кави і два тісточка коштують 10 тисяч рублів. На днях появилися нові гроші. Друга сторона їх без малюнку. Большевицьке правительство збирається післати в Стокгольм, а відтак в Льондон трупу Народнього Театру. Зимою большевики рішили не продавати білети до театру, а рздавати їх безплатно представникам ріжних організацій і професіональних союзів. Наслідком сього стали театри світити пусткою. Є проект відновити обовязок платити за мешкання і брати по 5 тисяч руб. на місяць за кожде вікно в помешканню. За останній місяць ми в двійку видали 1,000.400 руб., з сього 800.000 на харчі і годі сказати, щоби ми були ситі. На загал — большевицька власть поробила деякі економічні уступки, одначе політичний режім не змінився.

ЗБІР ЛІГИ НАРОДІВ МАЄ ОБГОВОРИТИ ДЕРЖАВНЕ СТАНОВИЩЕ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

СЕСІЯ ЗБОРУ ЛІГИ НАРОДІВ МАЄ ЩЕ ПОТРИВАТИ ДО 5. ЖОВТНЯ С. Р.

ЖЕНЕВА, 27. вересня. — Сподівались, що нині прийде на чергу дебат на Зборі Ліги Народів резолюція делегата Канади, Чарлза Дж. Догерті, в справі української Східної Галичини, а саме о вирішенне її державного становища. Державне становище української Східної Галичини досі ще не вирішене і резолюція делегата Догерті домагається, аби Ліга Народів звернулась до аліянтських великих держав, аби державне становище сього краю остаточно вирішено.

Обчисляють, що Збір Ліги Народів припізнився з викінченнем своєї роботи і що тому засідання Збору потривають ще до половини слідуючого тижня, та що сьогорічна сесія Збору Ліги Народів не буде замкнена перед 5. жовтня с. р.

ЛЕОН ТРОЦЬКИЙ КАЖЕ, ЩО МОСКВА ВІЙНИ НЕ БОЇТЬСЯ.

МОСКВА, столиця Московщини, 26. вересня. — В Москві тепер богато говориться і пишеться про небезпеку війни Польщі й Румунії проти Московщини.

Леон Троцький виголосив сьогодня палку промову перед кількома тисячами війска із залоги Москви, яке представляли всякі роди військових організацій.

Троцький сказав, що Москва хоче мира, і що большевицькі диплюмати старати-муться не допустити до війни, але як Польща і Румунія шукають біди, то Москва покаже їм, де її найти.

ЧІЧЕРІН ХОЧЕ ПРОДОВЖЕННЯ РЕЧЕНЦЯ УЛЬТИМАТУ.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 26. вересня. — Юрій Чічерін, большевицький міністер заграничних справ, звернувся до польського уряду, щоби продовжив реченець виконання постанов риського договору, який означив в недавньому ультиматі, з 1. жовтня до 5. жовтня с. р.

СПАДОК АВСТРІЙСЬКОЇ КОРОНИ.

ВІДЕНЬ, 27. вересня. — За останніх три дні австрійська корона на тутешній біржі спала о 25%. Тепер за один американський доляр можна купити 2.500 австрійських корон.

СТРАШНИЙ СПАДОК ПОЛЬСЬКОЇ МАРКИ.

БЕРЛІН, 27. вересня. — Польська марка впала нині до 00.0175, то значить, що одна польська марка вартує одну шістьдесяту частинку американського цента (пенні), або що за одного американського цента продають 60 польських марок, а за одного доляра 6,000 польських марок.

Хто має в Польщі $175, має 1 мілїон польських марок.

„ТЕМНА ПЛЯМА".

КАУТСЬКИЙ ПРО БОЛЬШЕВИКІВ.

БЕРЛІН, 12. вересня (Вл. кор. „Свободи"). Відомий провідник німецької соціяльної демократії Карло Каутський написав нову книгу проти большевизму. Книга називається „Від демократії до державного рабства". В передмові до своєї книги старий побірник наукового соціялізму каже:

„Певно, що посуха не є наслідком радянського ладу. Установчі Збори не дали-б ані краплини більше дощу. Але те є наслідком радянського ладу, що катастрофа захопила Росію непідготовленою й що вона не є в силі, сама собі допомогти.

„Коли-б російське сільське господарство функціонувало нормально, то до захоплених посухою місцевостий можна було-б підвезти лишку харчів з урожайних місцевостий, щоб покрити недостачу в неурожайних місцевостях. І коли-б залізниці під московською господаркою не були цілковито зруйновані, то вони могли-б підвезти досить харчів для голодуючих місцевостий.

„Нині доводиться везти харчі з Америки, але через брак транспортових засобів вони однаково не дістануться далеко в голодні місця.

„Та одно є зараз можливим:

„Росія терпить не тільки від занепаду її продукції й транспорту, але також од того, що люди там не сміють вільно дихати. Це паралїжує російську людність, робить її живим трупом, перешкоджає тому, щоб вона сама собі помогла.

„Тільки при повній відсутности волі слова й друку могло так статись, що світ лише в кінці липня довідався про неурожай і про той факт, що в засушливих місцях від березня не було дощу. Конгресови третього інтернаціоналу, який засідав до липня в Москві, ані слова не сказано було про неурожай та голод.

„Допомога Росії лише тоді може бути дійсною, коли дієва сила цілого народу визволиться з кайданів і з бюрократичної опіки. Зробивши це, Росія сама зробить найголовнійше, що потрібно для поборення голоду й пошестий."

Каутський приходить до остаточного висновку, що большевизм зістанеться темною плямою в історії соціялізму.

ГЕНРІ ФОРД РАДИТЬ ЗНИЖАТИ ЦІНИ.

АЙЕРН МАВНТИН, 27. вересня. — Генрі Форд, дітройтський фабрикант автомобілів, котрий приїхав сюди, заявив ґазетярам, що на його думку бизнес поверне до нормальних відносин, як лише ціни будуть обнижені.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛІҐА НАРОДІВ БУДЕ РАДИТИ ЛИШ КІЛЬКА ДНІВ!

ПРИСПІШІТЬ ВИСИЛКУ ПРОТЕСТІВ!

Сьогорічна сесія Збору Ліґи Народів в Женеві має скінчитись дуже скоро, вже при кінці сього місяця.

Котра українська громада або товариство в Злучених Державах і в Канаді ще досі не вислала від себе протесту до Ліґи Народів проти продовжування польської окупації Галицької України, то нехай сейчас вишле.

Значіннє українського протесту з Америки перед найбільшим збором держав світа буде мати тоді більше, коли сей протест буде походити від як найбільше громад і товариств.

Адресувати так:

DR. VAN KARNEBEEK, President League of Nations Council,
Geneve, Switzerland.

Відписі всіх протестів просимо прислати нам до оголошення у „Свободі".

ДІЛО МОЛОДОГО УКРАЇНСЬКОГО ГЕРОЯ.

Вже третій рік стогне Галицька Україна під варварським наїздом сусідньої польської „республіки".

Сей злочинний наїзд зазначений смертю не лише десяток тисяч оборонців рідного краю, українських жовнірів, але також і многих тисяч цивільного населення. А крови, мукам і терпінням цивільного українського населення у свому рідному краю немає ні числа ні краю, ані навіть подібного прикладу в цілому світі. Одні Вірмени в Малій Азії натерпілися стільки від Турків що галицькі Українці від ляшні, але се було вчасі війни, а тут в нашому краю напад, наїзд і розбій відбувався і продовжується нібито по скінченню війни. А що найгірше і найскадальнійше, то се, що сей варварський злочин в Европі відбувається не тільки на очах цілого світа але й під цілою й ослоною аліянтських великих держав, котрі, як казали, вели велику світову війну і виграли в імя справедливости, людяности і самоозначення народів, а проти мілітаризму, розбою і неволі.

Наші браття і сестри в Галицькій Україні по геройськи переносять тяжкий хрест, який аліянти йому наложили, позволивши свому байструкови, так званій „польській републиці" напасти на їх край злодійським розбоєм, але вони не угнулись перед ярмом ката-наїзника і ніколи не угнуться. Вони ніколи не зречуться свого святого права до волі. Вони безупинно і з усіх сил будуть за нього боротись. Будуть боротися всіми можливими способами. І вкінці побідять, бо побідити мусять, бо мусить бути горою правда і воля народу, а не воля горстки ляцької шляхти і її наймитів ляцьких і хрунівських.

* * *

Галицька Україна від самого зачатку ляцького нападу кликала до усього світа о ніщо більше тільки о людську справедливість. Кликала і кличе безпосередно в Галичині і через своє народнє правительство Петрушевича до усього світа, а зокрема до аліянтських держав, щоб виміряли і Галицькій Україні, таксамо як другим краям, справедливість.

На той крик розпуки світ мав дещо голословного спочування.

Аліянти також мали словні приречення і постанови про леґальні права українського народу у свому рідному краю.

Але покищо на тих словах кінчилось.

А тимчасом ворожа наїзницька ляшня в Галицькій Україні справляла собі кровавий празник коштом нападеного народа.

Нападений український нарід ляшня намагається позбавити усіх людських і народних прав. Хоче його знищити навалою мазурської кольонізації. Хоче сей нещасний український край силою опришка перемінити на ляцьку кольонію.

* * *

Прийшов уже час, коли душа галицького Українця не може більше перенести того болю; коли вона переймається розпукою і зачинає бунтуватись.

Першим ділом того бунту був замах молодого українського героя, Федака, на голову тої Польщі-наїзниці, що доконала під його орудою того страшного злочину над Галицькою Україною.

Його замах — се протест перед цілим світом, а в імени цілого нападеного народу Галицької України проти сього ляцького злочину.

Се вислів того великого болю і бунту українського народу в Галичині.

Його вже почув цілий світ, але чи послухає і направить заподіяну кривду народови Галицької України?

В усякому разі почують і відчують сей протест молодого українського героя всі Українці й Українки, деб вони не жили, і прилучаться до нього своїм признанням і солідарностю з його подвигом, і рівночасно постановою, що так як він посвятив своє життє для оборони свого народу, так і всі Українці й Українки віддадуть і свої жертви з готовою посвятою для волі Галицької України і цілого українського народа.

ПОЛЬЩА ТАКИ „ДІЛИТЬ" УКРАЇНСЬКУ ГАЛИЧИНУ НА ВОЄВОДСТВА.

(Від власного кореспондента).

Рішенням з 25. червня 1919 Найвисша Рада Мирової Конференції уповажнила польське правительство заняти українську Галичину своїм військом. Від того часу знаходиться українська Галичина під військовою окупацією Польщі.

Рішенням з 8. грудня 1919 Найвисша Рада прилучила **західну часть** бувшої автрійської провінції Галичини, т. зв. Західну Галичину до Польщі.

Сим рішенням Найвисша Рада виразно поділила бувшу австрійську провінцію Галичину на дві части: західну польську і східну українську. Західну польську часть признала Польщі і прилучила до польської держави. Натомісць східну українську часть оставила тільки під польською окупацією, застерігаючи собі видати пізнійше рішеннє про її долю.

Що правда, сей поділ перевела Найвисша Рада не на основі національної справедливости, бо повела границю не так, як іде національна границя між польським і українським народом, тільки так, що всю українську землю по лівім боці Сяну (Лемківщину) і значну полосу української землі на правім боці Сяну з Перемишлем признала Польщі. Ся границя, — се т. зв. **лінія Керзона,** названа так від того, що вперше оголошено її в телеграмі англійського міністра закордонних справ Керзона до народного комісаря закордонних справ Совітської Росії Чичеріна, висланій зі Спа 11. липня 1920.

Та хоч ся границя не є справедлива, бо віддає часть земель української Галичини під Польське панування, одначе вона таки кладе вона таму польській ненаситности, означуючи, де кінчиться границя польського панування.

Ясна річ, що тільки ту часть бувшої австрійської провінції Галичини, яка лежить на захід від лінії Керзона. Польща може вважати частю своєї держави і заводити в ній польські державні порядки.

Натомісць та часть бувшої австрійської провінції Галичини, яка лежить на схід від лінії Керзона, себто українська Галичина, знаходиться — як се ствердила рішенєм з 23. лютого 1921 Рада Союза Націй, — **поза границями Польщі** і тут Польща своїх державних порядків заводити не має права.

Польща повинна управляти сю українську Галичину як **окрему одиницю,** яку держави антанти віддали тільки на якийсь час під польську окупацію.

Одначе Польща зовсім не думала держатися сеї ясної норми міжнародного права, яка випливає з рішень Найвисшої Ради.

Діставши українську Галичину в свої грабіжницькі руки, вона злучила її з тою частю бувшої австрійської провінції Галичини, яка лежить на захід від лінії Керзона, себто з польською західною Галичиною, в одну провінцію, назвала сю провінцію „Малопольща" („Малопольска") й установила у Львові генерального делеґата, який таксамо, як за австрійських часів намісник, мав правити цілою „Малопольщею".

Законом з 3 грудня 1920 Польща перевела поділ своєї держави на воєводства. Воєводства, се адміністраційні територіяльні одиниці, на взірець французьких департаментів, які виконують політичну власть II. інстанції і служать звязком між повітами (політична власть I. інстанції) і центральним правительством.

Переводячи поділ на воєводства, Польща знов **вийшла поза лінію Керзона на схід** і обняла сим подіолом також українську Галичину.

А саме цілу „Малопольщу" (себто цілу бувшу австрійську провінцію Галичину) поділила на 4 воєводства: краківське, львівське, станиславівське і тернопільське.

Краківське воєводство обнимає польські й українські (лемківські) повіти на захід від лінії Керзона.

Львівське воєводство обнимає польські й українські повіти на **захід** від лінії Керзона й українські повіти на **схід** від лінії Керзона. А саме належать сюди повіти: Бібрка, Березів, Городок, Добромиль, Дрогобич, Кольбушова, Коросно, Ліско, Львів-місто, Львів, повіт, Ланцут, Мостиска, Ніско, Перемишль, Переворск, Рава, Рудки, Ряшів, Самбір, Сокаль, Старий Самбір, Стрижів, Сянік, Тарнобжег, Жовква, Чесанів, Яворів, Ярослав.

Се львівське воєводство утворено так, щоби затерти і ту границю, яку установила для Польщі лінія Керзона, і національну границю між польським і українським народом, тай перемішати польські й українські повіти так, щоб Поляки мали в воєводстві більшість. При помочи так утвореної польської більшости у львівськім воєводстві Польща думає польщити українські повіти сього воєводства і так пересувати польську національну границю що-раз далі на схід.

Станиславівське воєводство обнимає повіти: Богородчани, Городок, Долина Калуш, Коломия, Косів, Надвірна, Печеніжин, Рогатин, Сколе, Станиславів, Стрий, Товмач, Турка, Жидачів.

Тернопільське воєводство обнимає повіти: Борисів, Броди, Бережани, Бучач, Гусятин, Камінка Струмилова, Підгайці, Перемишляни, Радехів, Скалат, Тернопіль, Теребовля, Заліщики, Збараж, Зборів, Золочів, Чортків.

Коли весною с. р. сей поділ польської держави на воєводства переводжено в життє, **в Галичині його не переведено** і там на далі остала ціла „Малопольща" під управою генерального делеґата. Видно, Польща вагалася, чи не наразить собі держав антанти, коли переведе поділ на воєводства на території, яка по міжнародньому праву не належить до польської держави.

Та тепер Польща рішилася на сей крок і 1. вересня має відбутися у Львові свято поділу „Малопольщі" на воєводства. З тим днем кінчиться власть генерального делеґата і входять в життє воєводства.

Сей поділ української Галичини на воєводства є новим знехтуванням міжнародного права і рішень Найвисшої Ради зі сторони польського правительства, новим актом насильства над українським народом.

Цікаво, доки ще держави антанти будуть спокійно дивитися, **як Польща кпить собі з їх рішень** і поводиться в українській Галичині немов на польській державній території.

Що з того, що держави антанти і невтральні через своїх представників у Союзі Націй ствердили, що українська Галичина лежить поза границями Польщі? Що з того, що те саме **заявив 6. липня** в англійській палаті громад англійський премієр Ллойд Джордж?

Що з тих **слів,** коли держави антанти досі не виступили **ділом** проти безправного польського панування в Галичині?

Український нарід досі терпеливо ждав на справедливе рішеннє держав антанти. Одначе, коли держави антанти далі спокійно приглядати-муться, як Польща, кпячи собі з їх власних рішень, винищує український нарід і робить з української землі Польщу, — український нарід мусіти-ме поpри дотеперішню дипльоматичну акцію перед міжнароднім політичним світом — взятися до самооборони перед польським ворогом.

Гайдельберг, 27. серпня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

В ТИХУ НІЧКУ.

В тиху нічку ясна пані
Ходить нашими полями.
Діядем горить на скрані
Невгасимими вогнями.
  Де не стане, де не гляне,
  Мерехтить кругом заграва.
  Як спокійна ніч настане
  Нашим полем ходить слава.
В нашім полі гріб при гробі,—
Чи це лан, чи цвинтарище?
А вона при кождім гробі
Хилить голову все нище.
  З голови проміння ясне
  На могилу кожду кане,
  Ніби зірка, що не гасне,
  Ніби квітка, що не вяне.
Від могили до могили
В тиху нічку слава блудить
Й на гробах, тих, що боронили
Слави й волі, жемчуг губить.
  „Спіть,—говорить—добрі люди,
  Хай вам сниться щастя й воля!"
  В тиху нічку слава блудить
  Між гробами серед поля.

Богдан Лепкий.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

„Грядущая Россія" (ч. 2.) доносить, що на Волині церква знову стає центром духового життя народу. Селянин молиться, щоб надійшли кращі часи, щоб скінчилося панування антихриста, котрий винищує останні сили колись так богатої країни.

На селах являються аґітатори, які застуканому й зацькованому большевиками селянинови показують золоті карбованці з погруддям царя і впевняють їх, що цар не вмер, а живе за границею і верне незабаром, щоб завести новий лад...

От до чого довели большевики своєю утопійною тактикою і своїми нелюдськими вчинками! Колиб вони замість крівавих експериментів вдоволилися були реформами, прикроєними до потреб краю і часу, то нині в Росії булаб уже республіка, бувби парлямент а не таке пекло, яке там есть.

По звісткам Руспреса київська чрезвичайка розстріляла отамана одного з українських повстанчих відділів Хмару. Його справжнє імя й прізвище Гіполіт Гадзяковський. Хмара мав зрадою попасти в большевицькі руки.

Петербурзька „Правда" (большевицька) доносить, що в останніх боях повстанців з большевицькими військами погиб отаман Махно. Разом з ним мали большевики перебити весь його штаб.

Цю вість треба приймати з застереженем, бо большевицькі стратеги нераз уже вбивали „батька Махна", а він дальше жив собі та побивав їх здорово.

Совітська преса публікує подробиці противбольшевицького заговору на Україні. На основі цеї публікації заговір мав бути добре приготований і на велику міру закроєний. На його чолі мало стояти 180 Петлюрівських офіцерів. 13 штабів повстанчих відділів було розміщених по всіляких містах України. В момент вибуху повстання мало бути проголошене нове українське правительство.

Мандати провідників повстання, як большевицька преса хоче знати, були підписані Петлюрою і Тютюником і були видрукувані на білому полотні.

І тую вістку треба приймати з резервою, бо до большевиків можна сміло стосувати припо-відку: „на злодію шапка горить".

Це одно, а друге, що їх тактика оперта на провокації. Треба заєдно видумувати якісь заговори й повстання, щоб була нагода винищувати до решти українську інтелігенцію й молодь.

Горбатого й могила не напростує. Даром дурять себе ті, що сподіються для України добра з крівавих большевицьких рук. Вони дишуть до нас ще гіршою злобою як колишний царський уряд. Царські міністри всетаки оглядалися на якийсь закон, всетаки числилися з тим, що скаже Европа, а большевицькі комісарі не оглядаються на нічо. Вони попали в таке одичання, якого історія не знає.

Інтелігенти, яким поталанило втічи з большевицького пекла і які останніми часами приїхали до Берліна оповідають страшні речі про большевицькі звірства. Між иншими кажуть, що так звана соціялізація жінок, або иншими словами примусова проституція не була видумкою реакціонерів, а страшною правдою. На тім тлі мали в Києві й на Україні діятися страшні речі.

Також примусове доєння жінок було не страхіттям хорої уяви, а страшною, доси небуvалою в світі дійсностю.

Це злочини, котрі до неба о пімсту взивають. І не вже може бути чоловік, у котрого осталася ще хоч крихта совісти другої гадки?

По вісткам, які наспіли з Риґи (воздушною почтою) Україна має 150.000.000 пудів „лишнього" хліба?! Але вивіз цього великого харчового резервоару дуже утруднений по причині недостачі вугля і зелізничих ваґонів. Для перевозу цих 150 міліонів пудів збіжа требаб 2000 ваґонів на день. Тимчасом південні зелізниці мають до розпорядимости тільки 128 ваґонів.

У цеї вістки провідна думка лежить, мов на долоні. Треба з України вивести останнє зерно, щоб ним накормити голодуючу Росію. А що зимою ограбовані Українці подохнуть з голоду, то що це кого обходить? Чим меньше їх, тим лекше опанувати Москвичам урожайні українські землі.

Україна має заледви половину того збору, який звичайно мала вона перед війною. Тільки 3 українські ґубернії можуть обсіяти свою землю і прохарчувати свій народ. Шістьом треба довести збіжа, щоб народ уратувати від страшної голодової смерти. А большевики хочуть вивести з України 150 міліонів пудів збіжа! Ось чому Ленін і Троцький ніяк не хочуть згодитися на самостійну українську державу, а придумують і обдурюють світ якоюсь радянською Україною. А найсумнійше, що есть ще такі Українці, котрі дивляться, а не бачать, слухають а не чують. Їх засліпив блеск а оглушив бренькіт большевицького награбованого золота.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912,

Of "Svoboda" (Liberty) Ukrainian Newspaper published DAILY at Jersey City, N. J. for October 1st, 1921.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Andrew Sawka, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda" and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher Ukrainian National Ass'n. Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor Vladimir B. Lototsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J., Managing Editor Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J., Business Manager Andrew Sawka, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., a charitable corporation. S. Yadlowsky, Pres. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J. R. Slobodian, Fin. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J. J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J. B. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J. Andrew Sawka, Business Manager of "Svoboba" & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

3 That there are no bondholders, no mortgages, and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is **18.600** per each issue.

ANDREW SAWKA, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 27th day of September 1921
Stefan Milanowycz, Commissioner of Deeds of New Jersey
(My commission expires August 6th, 1925).

ДОПИСІ

ГОЛЙОК, МАСС.

I.

Збори в справі позички.

За стараннем членів У. Н. Союза були тут скликані збори на день 4. вересня б. р. в справі позички національної оборони. О годині 4.30 пополудни збори отворив п. Іван Довгань. Покликаний на предсідателя п. Іван Затонський заняв своє місце і в короткій промові представив зібраним ціль зборів. Він завзивав усіх, хто лише почуває себе Українцем і любить свою вітчину, щоби зложив для тої закріпощеної Ляхами вітчини жертву, яка є в його силі. Опісля став говорити Вч. о. П. Пелехович з Ню Брітен, Конн., котрий приїхав на запрошенне комітету. Хоть се вже старший віком чоловік, але кріпкий духом. Яко щирий Українець, не зважаючи на свої старечі літа ані на перемученне, він представив зібраним справу нашої рідної вітчини і ті способи, при помочи яких вороги знущаються над нашим народом, і збудив в кождого такий жаль, що хиба камінне серце не зворушилобся на представлювані ним кривди й терпіння наших старокраєвих братів. Дальше вказав, як нам треба боротися проти ворогів-Ляхів і проти їх нахабства. Обовязком кождого Українця й кождої Українки є поперти морально й матеріяльно правительство під проводом д-ра Евгена Петрушевича, купувати бонди, висилати протести й апелювати до чувства могучих світа сего.

Коли бесідник закінчив свою промову, то здавалося, що на галі нема ані одного, котрий би не зрозумів його слів. Але коли предсідатель зборів взивав присутних до вписування на позичку, купувати бонди галицької держави, так в тій хвили далися чути „патріоти Троцького", просячи о голос та о пояснення. Нарід обернувся і побачив, що о слово просить якийсь нікому незнаний „товариш". Предсідатель спитався, чого він хоче, і упімнув, аби перше купив бонд, бо інакше голосу не дістане. Другий з ряду таксамо дістав належиту відправу і після того большевики мусіли опустити галю.

Мушу тут зазначити, що як усюди так і в Голйок без червоних не обійдеться. Хоть в нас нема їх богато, а всеж таки є. Коли вони почули, що тут мають відбутися збори, так зараз порозкидали свої відозви проти бондів. На збори самі не явилися, бо не мають відваги стати перед лице народа і знають, яку заплату дісталиб за свою нікчемну роботу, але запросили собі до помочі посторонних „товаришів", а самі перед зборами вганяли по околици як гончі собаки і розкидали свою „літературу", щоби пошкодити зборам. Однак їх робота на ніщо не придалася, бо люди, котрі почувають себе щирими Українцями, зійшлись і зложили на позичку кождий після своїх сил (виказ подамо пізнійше).

По списі відчитано виготовлені телеграми, котрі вислано до президента Злучених Держав Гардінга, до секретаря Гюза, до сенаторів і до Найвисшої Ради.

Місцеві і спрінгфілдські часописи подали про ті наші збори більші або меньші нотатки.

Хто з Українців хотів би ще купити бонд, в кого дійсно щира воля подати помічну руку галицьким братам, нехай зголоситься до місцевих урядників з відділу У. Н. Союза. А кому се не догідно, бо даються чути голоси, що неоден купив би бонд, але комітет не є відповідний (се викрут!), той най скличе другі збори, а може дасться ще що зібрати.

Іван Серединський,
секр. зборів.

II.

Большевицька провокація, або Лейбові наймити при роботі.

Від часу, коли галицьке правительство віднеслося до американських Українців з просьбою о поміч через закупно бондів нашої держави, як в кождій місцевости, так і в нашій порадилися люди скликати збори на день 4. вересня б. р.

Коли почалися всякі приготовання до тих зборів, то не забракло тут Лейбових, затуманених большевицькою дурійкою наймитів. Уже на два тижні перед зборами сі Лейбові наймити почали свою большевицьку роботу. Не жалували труду ані гроший (але не своїх!) і вибили афіші в большевицькій кошарі в Ню Йорку, де друкується гній під назвою „Українські Щоденні Вісти", та почали роздавати їх між тутешними несвідомими Українцями (бо свідомих боялись!), агітуючи проти купування бондів.

Оден день перед зборами Лейбові наймити почали дальшу свою роботу. Розїхались по сусідних місцевостях зі своїми афішами та стали ширити між людьми ненависть до всего, що лише заносить українським духом. Особливо виступали проти купування бондів національної оборони, бо — казали — коли буде Галичина самостійною державою, то вона не буде наша, а тільки Петрушевичова. Але чому Лейбові наймити не говорили проти польських бондів? Чому вони не казали, що то буде панська держава (яка в дійсности є панською)?

В день зборів почалися швендати кілька Лейбових агентів перед галею, де малися відбути збори. Коли збори отворено, увійшло кількох большевицьких агентів (котрих можна було по носі пізнати), але не місцеві, бо місцеві хруні боялися народного суду, який на себе стягнули, і тому не прийшли, а тільки прислали з других місцевостий. Але по кількох хвилях московсько-ляцькі ковтуни побачили, що не заведуть у нашій громаді большевицького режіму, тож опустили галю так нишком, що публика навіть не завважала сього.

Оставші Українці, котрі відчули любов до Неньки України, закупили бонди національної оборони на суму звиш 200 долярів. На жаль мушу сказати, що не всі з тих свідомих Українців закупили бонди, бо ті свідомі, котрі в падолисті минулого року підписалися були під кличем „ратуймо галицьку Україну, ратуймо братів та сестер, котрих голос іде з ляцьких тюрем аж за море до американської України", ті свідомі днесь стоять із заложеними руками і дивляться на ті муки, які терпить під ляцьким кнутом Ненька Україна. І ані оден з тих свідомих не купив бонду, бо брат Давид не каже підпирати галицького правительства (як би так правительство ляцьке, то „цо іннего"). Як упали царі, цісарі і кайзери зі своїх тронів, так ще впаде брат Давид з редакторського стільця, а тоді прозрять ті, котрі далися засліпити Давидови і його агентам. Прозрять на свої очи і опамятаються, що зробили великий гріх перед Ненькою Україною. Вони будуть просити о прощенне своїх гріхів, але може се буде вже запізно!... А галицька Україна запише чорними буквами тих своїх звироднілих синів і проклене їх аж до десятого покоління!

Безсторонний.

(Від Редакції: Про тісамі народні збори в Голйок ми одержали також допись від одного нашого громадянина з Турнерс Фолс, Масс. Своїй дописи він дав титул „Мальчики без штанів не мають голосу". Сеї дописи ми вже тут не містимо, бо вона мало чим ріжниться від обох висше наведених. Сей дописуватель одушевляється промовою о. Пелеховича та хвалить п. Затонського за тактовне переведенне зборів, а голйоцьких Українців за патріотизм. Допись кінчиться зазивом, аби всі українські громади в Америці гнали від себе зрадників так, як се зробили українські громадяни в Голйок).

o

ВІЛМІНГТОН, ДЕЛ.

Народне віче в справі закупна бондів Галицької Держави.

Вже від довшого часу вілмінгтонські Українці не інтересувалися народними справами і всяка народна робота так була завмерла, що годі було дещо зробити. Кождий Українець, який би він не був, заспав так, що годі було його до чогонебудь зворушити. Хоть часами скликувалося якісь збори, то завсіди не можна було нічого зробити, бо кождий собі всьо легковажив. Хоч у нас є деякі люди, котрі моглиб дещо зробити, то і ті таксамо були заспали, а через те майже цілий рік всяка народна робота була неможлива.

Є в нас також деякі люди, що називають себе щирими Українцями, але як прийде дати якусь данину на якусь народну ціль, то вони тоді цофаються та шукають якоїсь інтриги. А щоби тільки якусь кириню зробити межи свідомими людьми, то вони не то що самі не дають, але і других відмовляють від такої данини.

Однак є тут і щирі Українці, котрі працюють для народної справи безнастанно, але — як то кажуть — де нема єдности, там нема і сили до нічого.

Але як люди стараються усильно щонебудь зробити, то воно таки зробиться... І от, коли галицьке правительство розписало Позичку Національної Оборони Галичини, то наші Українці протерли очи тай давай братися до діла, бо вже годі дальше спати, коли наш край кличе о поміч.

В неділю, 21. серпня б. р., відбулося в нас віче в справі Позички Національної Оборони Галичини. В означеній годині (3-тій пополудни) галя була заповнена вічевиками. На се віче запрошено було двох бесідників з Філядельфії, пп. Пашука і Заяця.

Віче отворив тутешний парох, о. В. Держирука, котрий своєю короткою бесідою заохотив неодного до народної праці. Опісля вибрано уряд до перепровадження віча. Предсідателем вийшов одноголосно п. Стефан Фігун, а секретарем низше підписаний. По сім предсідатель подякував за вибір і візвав на першого бесідника п. Пашука, котрий в своїй промові представив присутним всілякі справи нашого поневоленого народу, як також наводив ріжні факти, як то наші „браття" Ляхи працюють, аби загарбати нашу землю у свої руки. При кінци своєї бесіди він сказав, що ми не повинні піддатися Ляхови, але боротися доти, доки наша Галицька Україна не буде вільна від проклятого ворога Ляха.

Потім говорив другий бесідник, п. Заяць, котрий недавно прибув зі старого краю і власними очима дивився на ляцькі звірства, поповнювані над нашим народом. Він старався представити своїм слухачам, в який спосіб Ляхи знущаються над нашим народом, аби тільки дістати нашу землю в свої руки. Розказував за те, як то гарно трактують наших полонених у ляцькій неволи, в якій і він сам був, та ще й доси має „памятку" на своїх плечах від ляцьких нагаїв, які дістав був під час пробування у польській неволи.

По промові п. Заяця приступлено до вибору комітету для розпродування бондів. Одноголосно припоручено сю роботу урядови братства св. Івана Хрестителя, відділ 247 У. Н. Союза, якого головою є п. Григорій Косовський.

Також ухвалено одноголосно, що коли будуть збори Ліги Народів, то мається вислати до них телеграму з доматаннем визнання незалежної Галицької Републики.

Зараз на слідуючий день той уряд, якому припоручено розпродуванне бондів, взявся до праці і працює до нинішного дня, щоби зібрати як найбільше бондів для визволення і закріплення Галицької Держави. До сего часу вже зібрано понад $600, але сподіваємося зібрати ще більше. Коли скінчиться та збірка, то оголоситься її в часописях.

На сьогорічну сесію Ліги Народів вислано дня 8. вересня б. р. відповідну телеграму (вона вже була оголошена в „Свободі").

Михайло Біян, секр. віча.

o

ДЖАНСТАВН, ПА.

Збіговище українських зрадників.

В неділю, 11. с. м., відбулося тут большевицьке збіговище, на якім мали промовляти архихруні аж з Ню Йорку і з Шікаго. Між иншими пійшов і я подивитися на тих медведів.

В означенім часі підвелося з місця якесь нещасне сотворінне, якого ніхто публиці не представив, і стало виголошувати свою бесіду. Я не буду наводити тут тих всіляких дурниць, які се большевицьке опудало плело, але зазначу, що за кождим другим словом чути було звичайну большевицьку фразу: „товариші і товаришки". Сей большевицький „спікер" захляпав болотом усю нашу „буржуазію", а Петрушевича й инших наших передових людий назвав прямо зрадниками українських робітників. „Не купуйте українських бондів, — верещав льокай господина Лейби — бо українські буржуї обертають ті гроші на проституцію!"

Мені з сорому лице паленіло — не від слів московсько-жидівського запроданця (бо йому за се заплатили і він уже вирікся народної чести), але від того, що таку огидну промову деякі слухачі оплескували. Я щойно тоді пізнав, у якім багні може валятися така людина, котра зійшла з правої національної дороги.

„Товариші і товаришки! — горлав далі український Юда. — Нам треба вирвати Галичину з рук буржуїв і придїлити її до Радянської України". Тут я зірвався з місця і хотів запитатися того Юди, хто то тою Радянською Україною править, але мій сусід, котрого я зовсім не знаю, сіпнув мене за рукав і каже: „Дайте спокій! Слухайте і мовчіть! Най собака бреше, а як зболить його морда, то і сам перестане. А ви можете наразитися на неприємність, бо з тими бродягами нема що на розум говорити".

Після того я вже сидів спокійно, а замісць слухати большевицьких теревенів, роздумував над тим, який то наш нарід нещасливий. Перший-ліпший крикун, якого наш чоловік ніколи в життю не бачив і не знає, що в нім сидить, плює йому в лице, а він каже, що то дощ падає. Московсько-жидівсько-польський наймиток в живі очи кпить собі з українських ідеалів, а наш сваток в долоні йому плеще. Ну, і будуйте ви свою державу з такими темняками! Ох, люди, люди! Чи будете ви мати коли розум і пошанівок для всього того, за що свідомі одиниці муки терплять і свою кров проливають?

Народовець.

ЧИ ВАМ ВІДОМІ ОТСІ РЕЧІ?

Що 10,000,000 американських фармерів дістає річно всякі інструкції від фармерських інституцій про те як поправити їх фарми і їх продуктивність, даром від правительства.

Що Америка має більшу чисельну пропорцію населення в школах ніж котра друга нація. Понад 25,000,000 молодих людий є в школах.

Що від 1889 року число дітий у висших школах зросло в троє, хотяй само населенне краю не зросло стільки разів чисельно від 1830 р.

Що Америка видає біліон долярів кождого року на образованне дітий сього краю. На висше образованне тут видаєсь девять разів стільки, що в Росії, чотири рази стільки, що у Великій Британії, девять разів стільки що у Франції, пять разів стільки що в Німеччині, а два рази стільки що в Канаді, Данії, Норвегії, Швеції, Швайцарії, Греції, Італії, Великій Британії і Німеччині разом.

Що Америка видає 50 центів на особу на висше образованне дітий цього краю. Велика Британія і Швайцарія є в другім ряді, бо видають на особу 21 центів.

Що Америка має більше як пів міліона учителів. Вона має вісім разі стільки учителів що полісменів а чотири рази стільки що адвокатів. Америка має більше учителів в школах ніж жовнірів в армії.

Що в 1800 році пересічний Американець побирав загалом лише 82 дні науки. В 1900 р. вже 1.046 днів — то є дванайцять разів більше як його прадід.

Що Америка видає більше книжок, ніж другі народи. В її публичних бібліотеках находиться понад 75,000,000 томів.

Америка дає чужинцям всяку поміч для їх образовання, яка перевисшає всякі наукові системи других країв світа. Діти чужинців хіснуються тутешними публичними школами. Десятки тисяч дорослих чужинців користають з богатих публичних бібліотек.

Тому в першій мірі обовязком кождого еміґранта є навчитися англійської мови, щоби використати сі скарби знання для свого розума і сотворити собі і своїй родині ліпше життє.

Б. М. Р.

ПРОСЬБА ДО УКРАЇНЦІВ З СЕЛА ГОРОДИЩЕ, ПОВІТ ТЕРНОПІЛЬ.

Родимці! На днях наспіла просьба з нашого родинного села Городище, повіт Тернопіль, в котрій то просьбі наші брати благають нас в Америці о конечну поміч на обновленне Божого дому, церкви, котра зістала значно ушкоджена.

Се перший і одинокий раз наше родинне село кличе і відзивається зза моря з прозьбою до своїх братів і сестер. Прийдіть нам з помочию.

Як Вам самим звісно, ми зістали знищені підчас війни, тому Ви, браття і сестри, не відмовте нам нашої просьби і вислухайте наші благання, а ми згори Вам сердечно дякуємо.

Всякі жертви просимо слати на руки: **Лука Кузьма, 416 E. 9th St., New York, N. Y.** або впрост до Комітету села Городище на руки: **Антін Черніхівський,** предс.; **Кирило Кузьма,** касієр, Городище, пов. Тернопіль.

ДЕЩО ПРО ТИХИЙ ОКЕАН.

(З Бюлетену Ґеографічново Тов.).

З приводу майбутної Вашінгтонської конференції, на якій великі держави світу мають, між иншим, обміркувати та розсудити поміж собою міжнародні проблеми Тихого Океану, Американський Ґеографічний Бюлетен присвячує тихоокеанським островам ряд статів, у вступі до котрих пише:

Якби Тихий Океан був просто великим та широким морем без сухих островів та острівчиків серед моря, так як ось немає їх на північнім Атлянтійськім Океані, то мабуть не булоби ніяких „тихоокеанських питань", які на ділі є лише справою островів на Тихім Океані.

Береги Тихого Океану — найбільшого моря на землі — так далеко один від одного, стільки простору та води поміж ними, що якби не ті острови, то морська війна поміж державами межуючими з Тихим Океаном булаб неможлива. Ніяка держава не моглаб виступати з офензивою та посилати свою фльоту за 6000 миль, бо ніяка фльота не може оперувати так далеко від своїх портів і припасів вугля. Та саме на тих островах і острівчиках скрізь по морю можна заводити склади вугля та стації морського телеграфу для вигоди воюючим фльотам. Ще до недавна великі держави світу захоплювали собі прибережні области та великі острови на Тихім Океані лиш для того, щоб експлуатувати їхні продукти, не звертаючи уваги на малі та непродуктивні острівці. Щойно на протязі послідних двох десяти літ зміркували їхню вагу як морських баз і вугільних стацій і стали захапувати кожду скалу на морі і кождий кораловий острівчик, що виринає з води.

Такий чи инший інтерес в Тихім Океані мають всі держави, що засіли на його берегах. Найдовшу прибережну лінію до оборони має Велика Британія з Австралією, Новою Зеландією та Канадою, далі Злучені Держави (4000 миль тихоокеанського побережа), Росія, Япан, Голяндія (великі острови поміж Індійським і Тихим океанами), Мексико, Чілі, та прочі південно-американські републики.

Одначе корінь „проблеми Тихого Океану" лежить не на берегах а на островах. Острови на самім Тихім Океані всі під владою Англії, Франції, Злучених Держав і Япану. Зокрема в північній частині (на північ від екватора) конкуренція йде лише поміж Злученими Державами і Япаном. Злучені Держави посіли менш тихоокеанських посілостей, за те в їх руках найважніща з стратегічного погляду група Гавайських островів. Зрештою сусідські відносини дуже переплутані. Америка володіє на Філіпінських островах, та вони з трех боків окружені японськими посілостями. В такім самім положенню опинився американський Гуам після того як Японці забрали собі острови, які до війни були власністю Німеччини.

Остап Вільшина.

ОЙ ПІЙДУ Я В ГАЙ...

Ой, пійду я в гай,
В зелений розмай
І в нім загуляюсь до рана.
Там мені ме знов
Шептать про любов
Берізка, що в білому вбрана...

Ой, пійду я в гай,
Де журчить ручай,
Де гнуться явори мов пяні,
Де в серце колись
Отрути лились,
І лились — розмови кохані...

У гай той пійду
І в нім припаду
Й там буду молитись до рана,
Щоб ще хоч у сні
Приснилась мені
Колишня дівчина кохана...

20. VI. 921. р.

ЧУТТЯ ЖІНОК.

Жолудок многих жінок є так вразливим, що дуже часто є то великою завдачею для хеміка приготовити лікарство в той спосіб, аби було воно помічним для кождої жінки. Як що він того докаже, то ніхто певно не буде вагатися похвалити його, за його напруження. Трінера Гірке Вино є того рода лікарством. Ділає воно певно, очищає жолудок і усуває всі непотрібні заразливі матерії з кишок, а рівночасно не справляє жадного болю, навіть найбільше вразливому жолудкови. То є наслідком длячого Трінера Гірке Вино має завше велике признание у жінок. Пані Людвика Гопатовська пише нам наприклад, під датою 7. серпня, 1921: „Pawtucket, R. I. — Трінера Гірке Вино скуткув мені, і є дуже добрим лікарством. Инші лікарства в моїй хоробі мені того не помогли що Трінера Гірке Вино, за що складаю Пану згори подяку". — Спробуйте також Трінера Лінімент, який в теперішнім осіннім сезоні на недолеглиknown такі як ревматизм, невральгія і бедровий біль, є правдивим добродієм. Ваш аптикар або спродавця лікарств обслужить Вас всіми лікарствами Трінера.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

„Я"

(З берлінського „Укр. Слова").

Український народ — народ індивідуалістів.

Наш селянин індивідуаліст, наш інтеліґент індивідуаліст; ми дуже нерадо жертвуємо дещо із свого „я" в користь загальної справи, дуже нерадо підчиняємося авторитетові, який-би цей авторитет не був.

Не хочемо не доцінювати значіння індивідуальностий в історії цілого людства і поодиноких народів, знаємо, яку ролю відіграли великі люде. Особливо в еволюції культури значіння їх першорядне. Почуття власного „я", окремої, нової думки, кремого свого власного світогляду, охота сказати нове слово і віра, що це слово буде сказане, хоч-би воно йшло в розріз з традиціями поколінь — це безперечно дуже важний фактор людського прогресу.

Але в політиці вибуялий індивідуалізм являється великою небезпекою особливо для народів, котрі виборюють собі правду й волю, як ми тепер, котрі опинилися в такому становищі, що треба їм гуртуватися біля якихсь-то центрів, якихсь-то авторитетів, якихсь стягів, щоб не попасти в роздроблення і, що за тим звичайно йде, в стан анархії.

На жаль, ми того ніяк не хочемо зрозуміти.

Висунемо чоловіка на чільне місце і зараз таки в десятьох головах являється питання: „чому він, чому не я? Або я гірший? А може я краще це діло поведу від його?"

І починається спроба повалити авторитет і на місце його поставити своє, часто куди менше, або й цілком нікчемне „я". А за ту спробу платить не хто другий, лиш народ і платить грошем дорожчим від золотого, бо розтратою життя, знівеченням культури, застоєм і руїною.

Ціла наша новіща історія, скажім від Байди Вишневецького до нині, це траґедія вибуялого індивідуалізму.

Навіть в останніх днях, хоч як вони для нас важкі, бачимо скрізь отсе каригідне висування свого власного „я" вище загальної справи, — в партійнім життю, в журналістиці, скрізь! як дивно! Люде, що на полю битви приносять жертву крові й життя, в політиці не хочуть жертвувати нічого.. Або так, як я гадаю, — або ніяк. Нехай валиться світ, щоб стояв мій проґрам!

Скільки жертв принесли наші повстанці в боротьбі з большевиками! Можна всіляко ставитися до Махнів, Струків і отаманів Марусь. Та одного не вільно їм відмовити — героїзму. Маруся Соколовська, це якась українська Жанна Дарк, в її походах, з домовиною покійного мужа, як з прапором, єсть щось грізно — поетичного, щось, чого теперішня Европа навіть зрозуміти не може.

А вислід?

Дай Боже, щоби те все добре скінчилося, але нам здається, що колиб у повстанчих групах було менш індивідуалізму, а більше розуміння спільного інтересу у визвольній боротьбі, то тая боротьба булаб куди лекша, бо прийшло-би було коли не до спільної оборонної лінії, так по крайній мірі до кооперації усіх повстанчих груп і сил.

Цей індивідуалізм переноситься також на фізіогномію окремих наших земель і територій, як ось Закарпатської України, Галичини, Буковини, Волині, Кубані і т. д.

З кожною дниною бачимо виразніщі лінії граничні поміж цими провінціями, а розумінням нашої етнічно-політичної теторії як цілого.
як цілого.

І це найгірше. Цього ніяк не повинно бути. Нам ніяк не вільно завидувати, що котрась з цих земель має хвилево кращі політичні вигляди, ніж решта України, нам треба тішитися і помагати їй, щоб вона вибилася на верх, а за те вона повинна зробити все можливе, щоб визволити й решту рідної землі.

Нам треба з усіх сил побороювати хоробливу індивідуалізацію провінцій, а кріпити розуміння загальної справи, з другогож боку треба в загалі поширювати думку, що кожне надбання, кождий успіх котрої-сь із наших земель єсть добутком і успіхом цілої української території.

Кудеяр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок проґраму, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

Платиться 2 цнт. від слова. За більше разів по 1½ цента за слово.

NEW YORK, N. Y.

Українське Роб. тов. „Буковина" в Ню Йорку, устроює в суботу, дня 1. жовтня 1921 р. ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в Liberty Hall, 255-263 E. Houston St., New York, N. Y. Початок о год. 7-ій вечер. Вступ 35 цнт. 26-28

ЗРІСТ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТИ НА УКРАЇНІ

(З берлінського „Укр. Слова").

Разом з сумними вістками надходять з України і радісні. „Комісаро-державіє" мусить визнати і навіть визнає вже, що український народ, не вважаючи на нечувані репресії, творить своє велике історично-національне діло.

Чим частіще лицарська кров синів України обризкує стіни при розстрілах, чим частіще відчиняються двері підвалин чека, щоб прийняти в свої нетра неслухняного „богам Кремеля" сепаратиста Українця, звідкіль уже не має виходу, чим більше заповнюються большевицькі тюрми борцями за волю України, чим частіще непрошена та ледача рука „товариша" Москаля красноармейця простягається до комори хлібороба селянина — тим більше і більше тікає ґрунт з під ніг насильників окупантів, що сараною вкрили нашу родючу землю, і тим більше та глибше відчувають свою національну потребу визволення як найшвидче та раз на завше від гнобителів з півночі — „братів Москвинів".

Як червоним, так і чорним синам „єдиної-неділимої" не пощастить більше знайти на терені України тих безглуздих, національних зрадників, що з піною на губах кричали в 1917. році — одні про „єдиний революційний фронт", другі — про „Єдину неділиму", бо пекельне життя, в якому вже 4 роки стогне український народ, з корінням вирвало їхнє значіння й виплив. Наш народ пізнав безпомилково та переконався, де заховано собаку. Як від чорних, так і від червоних Калітів нашому народові нема чого чекать добра і тому зараз голос нашого народу виразно домагається одного: України для Українців.

Чого на протязі довги часів не зрозуміла наша інтелігенція із-за своїх орієнтацій та свого „фільства" — те цілковито зрозумів наш неосвічений хлібороб-селянин.

Послідні вісти, які надходять з Великої України, свідчать, що національний рух захопив усі верстви нашого народу, а особливо селянство. На Україні неможливо тепер знайти таких, хтоб не знав: хто ми, та чиї ми діти?

Успішна боротьба за свою школу та автокефальну церкву свідчить найкраще, що ми стоїмо на порозі національно-державного вдіродження. Це не є „ідеольоґія", як кажуть московські кола, української інтеліґенції — це віра, переконання і прагнення, нашого, як дехто думає, темного, селянина-хлібороба.

По останнім відомостям, не один раз перевіреним, національний рух на Україні набірає тепер форм яскраво шовіністичних.

Нам Українцям пора вже переконатись, що боятись нам свого національного шовінізму немає чого. Він нас не загубить, а навпаки піднесе до національно-державного відродження. А що будуть говорити про наш шовінізм „брати сусіди" та „світові углобітелі революції", хай нас не жахає. Москалям потрібна „єдина неділима", а Полякам „од моржа до можа", — нам же потрібно одно і тільки одно — це істнування великої самостійної Української Держави.

Там на місті, на Україні, наш народ це вже зрозумів. Тепер треба зрозуміти це нашій інтеліґенції, розкиданій зараз за свої гріхи перед Україною по всій земній кулі.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 1. жовтня, в гали Укр. Н. Дому під ч. 217-19 E. 6-та ул. На порядку нарад буде касовий звіт і вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Н. Забавчук, предс.; В. Мартинів, секр.